

Utskrivningsklare pasienter

Forvaltningsrevisjon

24.01.13

INNHold

1. INNLEDNING	1
1.1 Vurderingskriterier	1
1.2 Avgrensinger	2
1.3 Problemstillinger	2
1.4 Anvendte metoder i prosjektet	2
1.5 Rådmannens kommentarer	2
2. ER NØDVENDIGE AVTALER PÅ Plass?	3
2.1 Funn/fakta.....	3
2.2 Revisjonens vurdering.....	3
3. FUNGERER VARSLINGSRUTINENE OM UTSKRIVNINGSKLARE PASIENTER?	4
3.1 Varsler Vestre Viken HF kommunen innen 24 timer?.....	4
3.2 Følger nødvendig informasjon pasienten ved utskrivning?	5
3.3 Revisjonens vurdering.....	5
4. KLARER KOMMUNEN Å TA I MOT DE UTSKRIVNINGSKLARE PASIENTENE?	7
4.1 Hvordan er Bærum i forhold til andre kommuner?.....	7
4.2 Hvordan har utviklingen vært i løpet av året?.....	7
4.3 Revisjonens vurdering.....	9
5. ER DET GOD KONTROLL MED REGNINGENE?	10
5.1 Har kommunen oversikt over utbetalingene?.....	10
5.2 Er det kontroll med utbetalingene?	11
5.3 Krever kommunen tilbakebetaling dersom fakturaene har for høyt beløp?	12
5.4 Revisjonens vurdering.....	12
6. REVISJONENS KONKLUSJON OG ANBEFALINGER	13
6.1 Hovedfunn.....	13
6.2 Anbefalinger.....	14
KILDER.....	1
RÅDMANNENS HØRINGSSVAR	1
REVISJONENS BEMERKNINGER	1

1. INNLEDNING

Kontrollutvalget vedtok å gjennomføre en forvaltningsrevisjon for å vurdere kommunens rutiner for oppfølging av utskrivningsklare pasienter.¹

Prosjektet skal undersøke om kommunen har de nødvendige avtaler og rutiner på plass for å følge opp ansvaret man er pålagt for utskrivningsklare pasienter gjennom samhandlingsreformen og forskrift om kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter. Prosjektet skal videre undersøke om kommunen etterlever fastsatte rutiner på området.

Kontrollutvalget satte fristen for avlevering til mars 2013.²

Kommunen har tatt i mot utskrivningsklare i mange år, men med iverksetting av samhandlingsreformen 01.01.12 er kommunens plikter, oppgaver og ansvar i langt større grad formalisert.

1.1 Vurderingskriterier

Vurderingskriteriene omfatter politiske vedtak, lovkrav, regelverk etc. som inneholder krav eller mål som skal oppfylles på området.

1.1.1 Viktige lover og bestemmelser

Helse- og omsorgstjenesteloven §§ 6-1 og 6-2 stiller krav om at kommunen skal inngå samarbeidsavtale med det regionale helseforetaket.³ Blant kravene som stilles til avtalens innhold er at den skal inneholde *retningslinjer for samarbeid om utskrivningsklare pasienter som antas å ha behov for kommunale tjenester etter utskrivning fra institusjon.*

Reglene om kommunal betalingsplikt er inntatt i helse og omsorgstjenesteloven⁴ og forskrift om kommunal medfinansiering av spesialisthelsetjenesten og kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter.⁵ Formålet med reglene er å bidra til bedre arbeidsfordeling mellom tjenestenivåene i helse- og omsorgstjenesten, skape gode pasientforløp og kostnadseffektive løsninger som kan gi pasienter et like godt eller bedre tilbud i kommunens helse- og omsorgstjeneste som i spesialisthelsetjenesten. Reglene regulerer imidlertid ikke hvor eller i hvilket omfang pasienten skal gis tilbud om behandling etter utskrivning fra sykehus.

1.1.2 Politiske vedtak

Kommunestyret vedtok februar 2012 revidert overordnet samarbeidsavtale mellom Bærum kommune og Vestre Viken HF med virkning fra 01.02.12.⁶ Vedlagt saken til kommunestyret ligger forslag til Samarbeidsavtale⁷ og Tjenesteavtale⁸. Samarbeidsavtalen er overordnet og

¹ Forvaltningsrevisjonen vedtatt i Kontrollutvalget møte 04.06.12 sak 026/12 *Forvaltningsrevisjoner – ny vurdering*. Bestillingen presisert i kontrollutvalget møte 20.08.12 sak 033/12 *Forslag om presisering av forvaltningsrevisjoner*.

² Kontrollutvalget møte 20.08.12 sak 036/12 *Frister forvaltningsrevisjoner høsten 2012*.

³ LOV-2011-06-24-30, Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)

⁴ Helse og omsorgstjenesteloven. Lov av 24.06.11 nr. 30 § 11-4.

⁵ *Forskrift om kommunal medfinansiering av spesialisthelsetjenesten og kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter*, Forskrift av 18.11.11 nr. 1115.

⁶ Kommunestyret 29.02.12 sak 011/12 *Overordnet samarbeidsavtale mellom Bærum kommune og Vestre viken HF*.

⁷ Samarbeidsavtale mellom Bærum kommune og Vestre Viken HF, signert 31.01.12.

⁸ *Avtale mellom Bærum kommune og Vestre Viken HF om henvisning, behandling og utskrivning for pasienter med behov for somatiske helsetjenester* (Tjenesteavtale).

angir bl.a. lovgrunnlag og avtaletekniske sider, mens Tjenesteavtalen angir spesifikt ansvar og oppgaver.

1.2 Avgrensinger

Denne rapporten vurderer ikke om enkeltpasienter faktisk er utskrivningsklare eller blir overført til et forsvarlig tilbud. En slik vurdering forutsetter medisinskfaglig kompetanse og er ikke tatt med her. Det er sykehuset som avgjør om pasienter fyller vilkårene for å være utskrivningsklare.⁹

1.3 Problemstillinger

Rapporten er inndelt i følgende problemstillinger:

- Er nødvendige avtaler på plass?
- Fungerer varslingsrutinene om utskrivningsklare pasienter?
- Klarer kommunen å ta i mot de utskrivningsklare pasienter?
- Er det god kontroll med regningene?

1.4 Anvendte metoder i prosjektet

Vi har hatt møte med Tildelingskontoret og hatt samtaler og informasjonsutveksling med kommunens ansvarlige på området. De ansatte i administrasjonen har gitt rask og god bistand i arbeidet.

Undersøkelsen er i hovedsak basert på kommunens registreringer om utskrivningsklare pasienter og fakturaer knyttet til disse. I tillegg har vi tatt ut nasjonal statistikk fra Helsedirektoratet¹⁰ for de ti største kommunene (ASSS kommunene) og landssnitt.

Prosjektet er gjennomført og rapportert i samsvar med *Standard for forvaltningsrevisjon organisert som prosjekt* (RSK 001).¹¹ I framstillingen under hver av problemstillingene vil vi først presentere relevante fakta vi har samlet inn, for deretter å vurdere fakta opp mot kriteriene. Til slutt i rapporten vil vi gi en samlet konklusjon.

1.5 Rådmannens kommentarer

Rådmannens kommentarer til rapporten er vedlagt.

---

⁹ Forskrift om kommunal medfinansiering av spesialisthelsetjenesten og kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter § 9. Forskrift av 18.11.11 nr. 1115.

¹⁰ Styringsdata for somatiske sykehusaktivitet, Nasjonal statistikk fra Helsedirektoratet <http://helsedirektoratet.no/finansiering/okonomiske-virkemidler-i-samhandlingsreformen/styringsdata-for-sykehusaktivitet/layouts/xlviewer.aspx?id=/finansiering/okonomiske-virkemidler-i-samhandlingsreformen/styringsdata-for-sykehusaktivitet/Documents/nf-2010-1tertial2012-20121009-v1.xlsx&Source=http%3a//www.helsedirektoratet.no/finansiering/okonomiske-virkemidler-i-samhandlingsreformen/styringsdata-for-sykehusaktivitet/Documents/Forms/AllItems.aspx&DefaultItemOpen=1&DefaultItemOpen=1>

¹¹ Fastsatt av styret i Norges Kommunerevisorforbund 01.02.11.

2. ER NØDVENDIGE AVTALER PÅ PÅSS?

Helse- og omsorgstjenesteloven §§ 6-1 og 6-2 stiller krav om at kommunen skal inngå samarbeidsavtale med det regionale helseforetaket.¹² I § 6-2 er minimumskrav til avtalens innhold listet opp. I § 6-3 står det at departementet fastsetter frister for inngåelse av avtalene. Departementet satte frist for Samarbeidsavtale til 31.01.12 og for de øvrige til 01.07.12.¹³

Samarbeidsavtalen forplikter partene til å ha koordinator og koordinerende enhet etter gjeldende lov og forskrift.¹⁴ Partene forplikter seg til å opprette en klar adressat i egen virksomhet som har et overordnet ansvar for å veilede og hjelpe ved samhandlingsbehov mellom tjenesteyterne.¹⁵

Revisjonen legger følgende kriterium til grunn:

⇒ Kommunen skal ha inngått pålagte avtaler innen gitte frister.

2.1 Funn/fakta

Kommunestyret vedtok i februar 2012 revidert overordnet samarbeidsavtale mellom Bærum kommune og Vestre Viken HF med virkning fra 01.02.12.¹⁶ I avtalen er partene enige om at punktene i Helse- og omsorgstjenesteloven § 6-2 skal følges opp i form av tjenesteavtaler eller retningslinjer, og etter hvert som de utarbeids tas inn som vedlegg til samarbeidsavtalen.¹⁷

På kommunens intranett kan en finne en oversikt over inngåtte avtaler og retningslinjer med Vestre Viken HF.¹⁸ I følge Handlingsprogrammet er det i 2012 inngått 14 nye avtaler mellom Bærum kommune og Vestre Viken HF, blant annet avtale om inn- og utskrivning av pasienter.¹⁹ Alle avtalene er likelydende standardavtaler for de 26 kommunene innenfor Vestre Viken HF. Disse avtalene innrapporteres og evalueres sentralt. Revisjonen har derfor ikke kritisk gjennomgått teksten i avtalene. Revisjonen har gått gjennom samtlige avtaler og sett at samtlige pålagte avtaler er signert innen gitte frister. Sektorutvalg BIOM er orientert om avtalene.²⁰

2.2 Revisjonens vurdering

Bærum kommune har inngått alle avtaler som Helse- og omsorgstjenesteloven krever innen gitt frister.

¹² LOV-2011-06-24-30, Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)

¹³ Informasjonsbrev: *Iverksetting av samhandlingsreformen – informasjon om lovpålagte samarbeidsavtaler, ikrafttredelsestidspunkt og arbeid med en nasjonal veileder.*
<http://www.regjeringen.no/nn/dep/hod/Kampanjer/samhandling/om-samhandlingsreformen/samarbeidsavtaler-mellom-kommune-og-syke.html?id=650125>

¹⁴ Samarbeidsavtale mellom Bærum kommune og Vestre Viken HF, pkt 3.

¹⁵ Samarbeidsavtale mellom Bærum kommune og Vestre Viken HF, pkt 6.

¹⁶ Kommunestyret 29.02.12 sak 011/12 *Overordnet samarbeidsavtale mellom Bærum kommune og Vestre viken HF.*

¹⁷ Samarbeidsavtale mellom Bærum kommune og Vestre Viken HF, pkt 4.

¹⁸ <http://ansattportal.baerum.kommune.no/Mitt-tjenestested/Pleie-og-omsorg/Samhandlingsreformen/Avtaler/>

¹⁹ Handlingsprogram 2013 - 2016 Rådmannens grunnlagsdokument, avgitt 10. oktober 2012, side 70.

²⁰ Sektorutvalg Bistand og omsorg møte 17.12.12 sak 088/12 *Erferingene med samhandlingsreformen i 2012 og planer for arbeidet i 2013.*

3. FUNGERER VARSLINGSRUTINENE OM UTSKRIVNINGSKLARE PASIENTER?

Forskriftens § 8 stiller krav om at sykehuset skal varsle kommunen innen 24 timer dersom sykehusets vurdering av pasienten ved innleggelsen viser at vedkommende kan ha behov for hjelp etter utskrivning fra sykehus.²¹ I tjenesteavtalen står det at 24 timers fristen starter fra det tidspunkt hvor det er klart at pasienten har behov for hjelp i kommunen etter utskrivning.²²

I tjenesteavtalen står det at epikrise skal følge pasienten ved utskrivning. I epikrisen skal det fremkomme opplysninger om utredninger, kartlegging, diagnoser, oppdatert medikamentliste og behandling samt tilstrekkelig behandlingsplan for videre oppfølging fram til kommunal lege kan overta behandlingen første virkedag etter utskrivning.²³

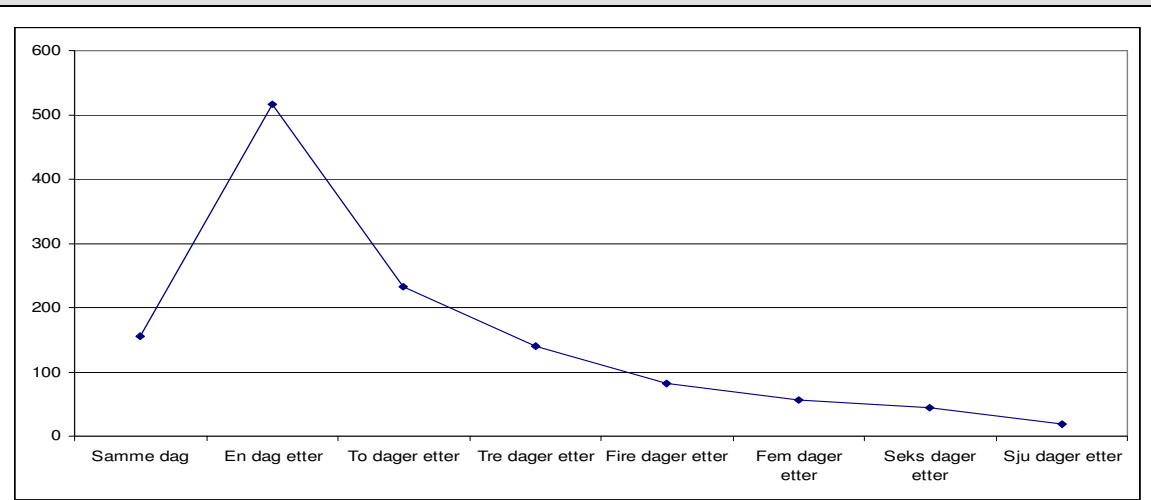
Revisjonen legger følgende kriterier til grunn:

- ⇒ Kommunen skal motta varsel innen 24 timer etter innleggelse.
- ⇒ Ved utskrivning skal nødvendige opplysninger følge pasienten.

3.1 Varsler Vestre Viken HF kommunen innen 24 timer?

Bærum kommunen fører et eget register over utskrivningsklare pasienter. Dette inneholder blant annet informasjon om innskrivningsdato og varslet dato. Figuren nedenfor viser hvor lang tid det tok fra innleggelse til Vestre Viken HF varslet kommunen om utskrivning. Figuren viser antall pasienter det ble varslet om samme dag, en dag etter, osv.

Figur 3-1 Hvor lang tid det tar etter innleggelse før sykehuset varsler kommunen.

Tallene i kommunens registrering viser at kommunen fikk varsel samme dag eller dagen etter innleggelse for 50 % av pasientene. For de øvrige er det varslet to dager eller mer etter

²¹Forskrift om kommunal medfinansiering av spesialisthelsetjenesten og kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter. Forskrift av 18.11.11 nr. 1115. § 8. Varsling til kommunen om innlagt pasient.

²²Avtale mellom Bærum kommune og Vestre Viken HF om henvisning, behandling og utskrivning for pasienter med behov for somatiske helsetjenester (Tjenesteavtale), Pkt 9.

²³Avtale mellom Bærum kommune og Vestre Viken HF om henvisning, behandling og utskrivning for pasienter med behov for somatiske helsetjenester (Tjenesteavtale), Pkt 10.

innleggelse. Tallene viser at over tid har det i snitt gått lenger tid etter innleggelse før kommunen varsles.²⁴ Det er en del feil og mangler i registreringene, bl.a. er det for noen varslet før pasienten er innlagt.

Kommunens statistikk har også en kolonne for når pasienten er definert som utskrivningsklar. Tallene viser at 9 % av pasientene er registrert utskrivningsklare samme dag som kommunen er varslet om mulig behov for hjelp etter utskrivning. For 19 % er det varslet en dag før. Tallene tyder på at sykehuset over tid er blitt bedre til å varsle tidligere i forhold til utskrivningstidspunkt. Kommunen skal ofte tilrettelegge for mottak av pasienter. Administrasjonen opplyser at dette ikke utgjør et problem.²⁵

Det er ikke på plass et elektronisk meldingsverktøy mellom sykehuset og Bærum kommune, og dette gjør at mye tid brukes på papirarbeid og administrasjon. Vi får opplyst at den ekstra ressursbruken på å føre opplysningene på nytt i kommunens system kan dreie seg om over ett årsverk. Vi får opplyst at et felles elektronisk system er under arbeid og vil bli etablert i 2016.

3.2 Følger nødvendig informasjon pasienten ved utskrivning?

Kommunen registrerer ikke sentralt om nødvendig informasjon følger med pasienten eller om disse opplysningene er oppgitt. Vi får opplyst at de tjenestene som opplever at epikriser og nødvendige medikamenter mangler, skal ta kontakt med aktuelle avdeling ved sykehuset.²⁶ Vestre Viken holder på å etablere et avvikkssystem som skal være på plass i 2013. Det framheves at kommunen har et godt samarbeid med sykehusene og at sykehusene vet at pasienten ikke er utskrivningsklare før epikrise og legemidler er ordnet.

Ved en av kommunens institusjoner får vi opplyst at de opplever at pasienter kommer til dem uten at den nødvendige dokumentasjonen (oppdaterte epikriser osv.) følger med fra sykehuset. De ordner dette ved å ringe etter dokumentasjonen. De fører imidlertid ingen oversikt over hvor ofte dette forekommer, herunder rapporteres det heller ikke som avvik.

3.3 Revisjonens vurdering

Forskriften sier at kommunen innen 24 timer etter innleggelse skal motta varsel om mulig behov for hjelp etter utskrivning. Tallene i kommunens registrering viser at kommunen fikk varsel samme dag eller dagen etter innleggelse for bare 50 % av pasientene. I tjenesteavtalen står det at 24 timers fristen starter fra det tidspunkt hvor det er klart at pasienten har behov for hjelp i kommunen etter utskrivning. Denne formuleringen gjør det vanskelig å vurdere hvor godt Vestre Viken overholder sin varlingsplikt.

Registreringen viser også at sykehusene ofte varsler om mulig behov for hjelp samme dag som pasientene er registrert utskrivningsklare. Sen varsling kan gi praktiske problemer for kommunen, men administrasjon oppgir at dette ikke er et problem.

Det hender at viktige opplysninger om pasienten ikke følger med når pasienten overføres til kommunen. Revisjonen mener dette problemet bør tas opp med sykehuset. Dersom omfanget

²⁴ Kommunen fikk varsel samme dag eller dagen etter innleggelse for 56 % av pasientene i februar, men denne andelen var sunket til 44 % i oktober.

²⁵ E-post av 28.11.12.

²⁶ E-post fra tjenesteleder ved Tildelingskontoret 19.11.2012

er stort kan kommunen kanskje begynne å registrere omfanget som grunnlag for denne dialogen.

Registreringen i kommunen har en del feil og mangler. Disse tallene brukes likevel i dialogen med Vestre Viken HF. Revisjonen mener at dersom kommunen kvalitetssikret registreringene bedre, ville dette gitt et enda bedre grunnlag for denne dialogen.

4. KLARER KOMMUNEN Å TA I MOT DE UTSKRIVNINGSKLARE PASIENTENE?

I *Samarbeidsavtale somatiske helsetjenester mellom kommunen og Vestre Viken HF* står det at kommunen har ansvar for å legge til rette for at pasienten kan overføres til kommunen når pasienten er utskrivningsklar.²⁷

Kommunen skal betale 4 000.- per døgn for pasienter som er registrert utskrivningsklare, men som blir liggende på sykehus.

Revisjonen legger følgende kriterium til grunn:

⇒ Kommunen skal ta i mot pasienter den dagen de er erklært utskrivningsklare.

4.1 Hvordan er Bærum i forhold til andre kommuner?

En artikkel i Kommunal rapport opplyser at noen kommuner taper på samhandlingsreformen mens andre tjener på den.²⁸ Beløpene i artikkelen omfatter både medfinansiering og betaling for utskrivningsklare. Av de kommunene som tjener mest er Stavanger og Bærum. De 6 øverste på lista over de som tjener mest er alle blant de 10 største kommunene i landet. Oslo er samtidig kommunen som taper mest på reformen.

Nasjonal statistikk²⁹ viser andel liggedager utskrivningsklare i forhold til andel liggedager samlet. *Liggedager* er dager pasienten er på sykehuset og *Liggedager utskrivningsklar* er dager de blir liggende på sykehus etter at de er erklært utskrivningsklare. Revisjonen kontaktet Helsedirektoratet og Norsk pasientregister for å finne forklaringen på noen avvik i tallene. De opplyser at norsk pasientregister³⁰ er preget av ulik registreringspraksis som innbeærer at tallene fra Direktoratet har begrenset pålitelighet. Norsk pasientregister³¹ skriver at datakvaliteten vurderes som usikker.³²

4.2 Hvordan har utviklingen vært i løpet av året?

Bærum kommunen fører i likhet med de fleste kommuner manuelle registre for utskrivningsklare pasienter. Figuren nedenfor viser utviklingen i antall liggedøgn for utskrivningsklare i 2012 frem til og med september.

²⁷ *Samarbeidsavtale somatiske helsetjenester mellom kommunen og Vestre Viken HF*, pkt 10.

²⁸ *Går i minus på sykehusene*, Kommunal rapport, 09.08.12, side 14.

²⁹ Nasjonal statistikk fra Helsedirektoratet Styringsdata for somatiske sykehusaktivitet

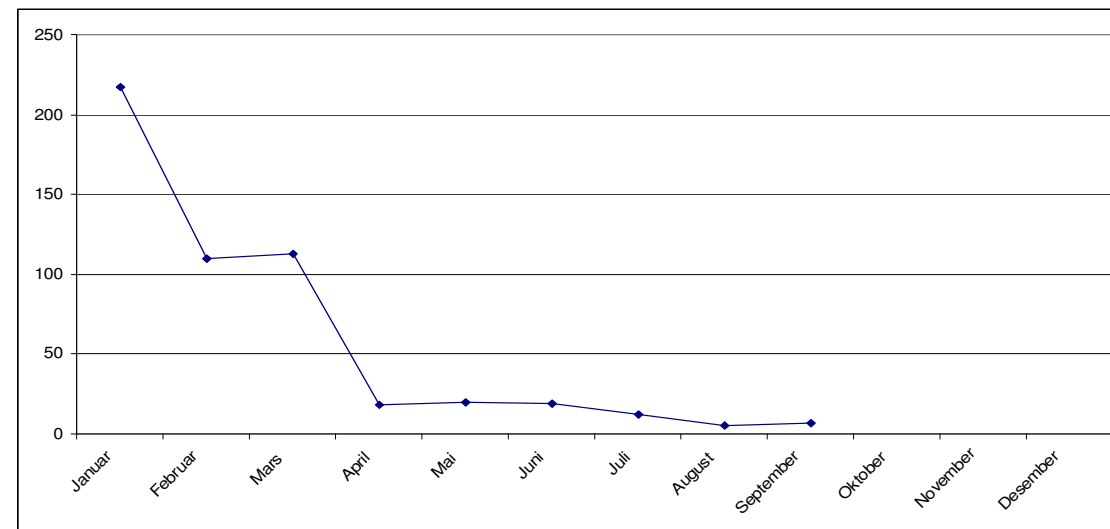
<http://helsedirektoratet.no/finansiering/okonomiske-virkemidler-i-samhandlingsreformen/styringsdata-for-sykehusaktivitet>

³⁰ Direktoratets tall er hentet fra Norsk Pasientregister.

³¹ <http://www.helsedirektoratet.no/finansiering/okonomiske-virkemidler-i-samhandlingsreformen/styringsdata-for-sykehusaktivitet/ layouts/xlviewer.aspx?id=/finansiering/okonomiske-virkemidler-i-samhandlingsreformen/styringsdata-for-sykehusaktivitet/Documents/UKP-2010-012T2.xlsb&Source=http://www.helsedirektoratet.no/finansiering/okonomiske-virkemidler-i-samhandlingsreformen/styringsdata-for-sykehusaktivitet/Documents/Forms/AllItems.aspx?InitialTabId%3DRibbon%252EDocument%26VisibilityContext%3DWSSTabPersistence&DefaultItemOpen=1&DefaultItemOpen=1#>

³² *Datakvaliteten vurderes som usikker. Det er indikasjoner på at rapporterte data til Norsk pasientregister (NPR) om utskrivningsklare ikke er komplette, samt at data i NPR ikke hensyntar eventuell avmelding som utskrivningsklar.*

Figur 4-1 Kommunens tall for utvikling i antall liggedøgn utskrivningsklare i 2012

Figuren viser at det har vært en klar nedgang i antall liggedøgn. Antallet per mnd sank betydelig fra januar til april og hadde så en liten generell nedgang deretter. Det ble registrert 217 liggedøgn for utskrivningsklare på sykehus i januar og 7 liggedøgn i september.

Samhandlingsreformen ble satt i kraft 01.01.12, og fra denne dato ble det innført kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter fra dag en.³³ I saken til sektorutvalg BIOM opplyses at det ble opprettet 20 mottaksplasser for utskrivningsklare i april.³⁴ I kommunens register over utskrivningsklare pasienter som revisjonen har fått oversendt er det ikke registrert tall for januar.

I Handlingsprogram 2013- 2016 opplyses at kommunens betaling for utskrivningsklare pasienter og medfinansiering for sykehusbehandling ser ut til å være lavere enn de statlige overføringene.³⁵

Kommunens tall viser et helt annet bilde enn den nasjonale statistikken. Datakvaliteten på den nasjonale statistikken vurderes som nevnt som usikker.³⁶ I neste kapittel vil vi se at kommunens tall stemmer relativt godt overens med kommunens betaling til sykehuset for utskrivningsklare.

Registrene viser at de aller fleste utskrivningsklare reiser hjem, eventuelt med hjemmetjenester. En del har behov for korttids eller langtids institusjonsplass. Dersom det er usikkerhet om hva pasienten har behov for, kommer de til mottaksplass³⁷ for avklaring. I Handlingsprogrammet opplyses at rådmannen fortløpende vil vurdere behovet for en

³³ Det var krav om betalingen for liggedøgn tidligere også men da først etter flere dager.

³⁴ Sektorutvalg Bistand og omsorg møte 17.12.12 sak 088/12 *Erfaringene med samhandlingsreformen i 2012 og planer for arbeidet i 2013*, side 8.

³⁵ Handlingsprogram 2013 - 2016 Rådmannens grunnlagsdokument, avgitt 10. oktober 2012 side 4.

³⁶ *Datakvaliteten vurderes som usikker. Det er indikasjoner på at rapporterte data til Norsk pasientregister (NPR) om utskrivningsklare ikke er komplette, samt at data i NPR ikke hensyntar eventuell avmelding som utskrivningsklar.*

³⁷ De 20 mottaksplassene er opprettet ved mottaksavdelinger ved Henie Onstad senior og rehabiliteringssenter og Løkka korttidsavdeling

eventuell styrking av hjemmebaserte tjenester og ambulante rehabiliteringstjenester som ytterligere kan redusere antall utskrivningsklare pasienter på sykehus.³⁸

4.3 Revisjonens vurdering

Kommunens tall viser et helt annet bilde enn den nasjonale statistikken. Vi får opplyst at Helsedirektoratets tall er usikre. Revisjonen mener sammenligningen med andre kommuner derfor ikke er mulig og vi får ikke belyst hvor godt Bærum har håndtert denne reformen sammenlignet med andre storkommuner.

Da kommunens tall for utskrivningsklare stemmer rimelig godt overens med utbetalingene til sykehuset, antar revisjonen at kommunens egne tall kan legges til grunn. Kommunens tall viser at det har vært en markant forbedring på området. De tre første månedene ble det betalt for 440 døgn, mens det de tre neste ble betalt for 57. Revisjonen mener Bærum kommune nå holder sin del av samarbeidsavtalen og tar i mot pasienter den dagen de er erklært utskrivningsklare.

Samhandlingsreformen trådte i kraft 01.01.12. Kommunens registrering av pasienter ble så langt revisjonen kan se, ikke startet før i februar. Dette registeret synes å være vesentlig for kommunens kontroll på området. Mottaksplassene i kommunen ble først opprettet i april. Det virker sannsynlig at dette kan forklare den sterke nedgangen i liggedøgn i april. Revisjonen mener disse to forholdene tyder på at Bærum har kommet for sent i gang med forberedelsene til denne delen av Samhandlingsreformen.

---

³⁸ Handlingsprogram 2013 - 2016 Rådmannens grunnlagsdokument, avgitt 10. oktober 2012, side 71.

5. ER DET GOD KONTROLL MED REGNINGENE?

I Samarbeidsavtale somatiske helsetjenester mellom kommunen og Vestre Viken HF³⁹ står det at kommunen har *betalingsplikt fra den dagen pasienten blir erklært utskrivningsklar og at om kommunen tar imot pasienten samme dag som pasienten er definert som utskrivningsklar har kommunen ingen betalingsplikt.*⁴⁰

For hvert påfølgende døgn pasienten er innlagt i Vestre Viken HF i påvente av kommunal pleie- og omsorgstjeneste skal kommunen betale etter gjeldende betalingssetser fastsatt i statsbudsjett.

I kommunelovens formålsparagraf står det at loven skal legge til rette for *en rasjonell og effektiv forvaltning av de kommunale og fylkeskommunale fellesinteressene...*⁴¹

Økonomihåndboka i Bærum kommune har reglement for kontroll med fakturaer⁴². Her står det bla.: *Attestanten går god for at formkravene er innfridd, at kravet er i samsvar med mottatt kvantum og den bestilling som er gjort, at kravet er fremsatt med de priser og rabatter som er avtalt, og at kravet er fremsatt av rett fordringshaver, ...*

Dersom fakturaen ikke oppfyller formkravene, skal leverandøren kontaktes av tjenestestedet slik at fakturaen kan endres. Ved eventuelle avvik i forhold til opprinnelig faktura, skal kreditnota innhentes og behandles sammen med opprinnelig faktura.

Revisjonen legger følgende kriterier til grunn:

- ⇒ Kommunen bør ha oversikt over utbetalingene.
- ⇒ Kommunen skal kontrollere at vilkårene for kommunens betalingsplikt er oppfylt.
- ⇒ Kommunen skal kreve tilbakebetaling dersom fakturaen har for høyt beløp.

5.1 Har kommunen oversikt over utbetalingene?

I 2012 fikk Bærum kommune overført midler i rammetilskuddet for gjennomføring av reformen.⁴³ Om lag 13 mill. av overføringene er knyttet til utskrivningsklare pasienter. Samtidig ble det innført betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter. Prisen er fastsatt til 4 000 kroner per liggedøgn etter at pasienten er erklært utskrivningsklar.

Som påpekt foran viser kommunens registre at Bærum har hatt en markant nedgang i antall liggedøgn for utskrivningsklare på sykehuset i løpet av året. Registeret viser også at utbetalingene er redusert tilsvarende. Bærum betalte i januar 868 000 kroner til Vestre Viken for utskrivningsklare pasienter og i september 28 000 kroner.

Dersom antall liggedøgn holder seg stabilt de siste mnd av 2012, vil kommunens samlede utbetaling bli litt over 2 millioner kroner.

³⁹ Samarbeidsavtale somatiske helsetjenester mellom kommunen og Vestre Viken HF, gyldig fra 01.01.12.

⁴⁰ Samarbeidsavtale somatiske helsetjenester mellom kommunen og Vestre Viken HF, pkt 11..

⁴¹ Kommuneloven § 1.

⁴² Økonomihåndbok kapittel 2, pkt 5.2 Attestasjon og 5.4 Anvisning. Bærum kommune 15.06.11.

⁴³ Handlingsprogram 2013-2016 Rådmannens grunnlagsdokument, avgitt 10. oktober 2012 side 69.

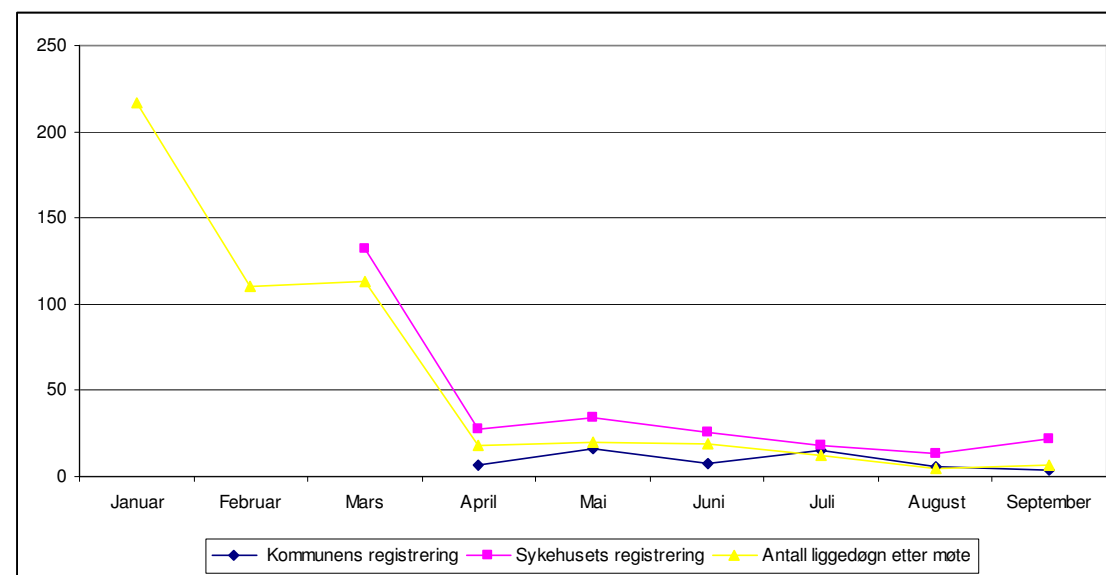
Det ble planlagt investeringer på ca 7,4 millioner for å kunne ta i mot de utskrivningsklare.⁴⁴ Handlingsprogram 2013-2016 sier at utgiftene forbundet med samhandlingsreformen ser ut til å bli lavere enn budsjettet i 2012.⁴⁵

De som blir utskrevet mottar nødvendige hjemmetjenester eller institusjonsplasser i kommunen. Det er viktig å bemerke at også disse tjenestene har kostnader for kommunen. Revisjonen får opplyst at det er økonomisk og helsefaglig fornuftig å ha en viss mengde liggedøgn på sykehuset. Noen pasienter har svært spesielle behov det vil være kostbart å bygge opp i kommunen. Døende pasienter bør også få bli liggende på sykehuset istedenfor å bli overført.

5.2 Er det kontroll med utbetalingene?

Kommunen registrerer hvor mange døgn pasienter fra Bærum blir liggende etter at de er erklært utskrivningsklare. Vestre Viken HF (i all hovedsak Bærum sykehus) har sin egen registrering og denne viser andre tall. I kommunens registrering kan vi se hvor mange liggedøgn utskrivningsklare Vestre viken HF har sendt regninger for og hvor mange liggedøgn kommunen mener det skal betales for. Kommunen har møte med Vestre Viken for å diskutere seg frem til enighet. Figuren nedenfor viser tallene fra sykehuset, fra kommunen og det tallet det blir enighet om etter møtet. Vi har ikke alle tallene for de første månedene.

Figur 5-1 Antall liggedøgn per mnd etter kommunens registrering, sykehusets registrering og etter møte.

Figuren viser at kommunen fra mars har fått redusert antall liggedøgn som sykehuset har ment at Bærum skal betale for.

Det er ikke på plass et felles elektronisk system mellom Bærum kommune og Vestre Viken HF. Kommunen fører derfor inn dataene om utskrivningsklare pasienter i et eget regneark.

⁴⁴ Sektorutvalg Bistand og omsorg møte 17.12.12 sak 088/12 *Erfaringene med samhandlingsreformen i 2012 og planer for arbeidet i 2013.*

⁴⁵ Handlingsprogram 2013-2016 Rådmannens grunnlagsdokument, avgitt 10. oktober 2012 side 22.

Det skal innføres elektronisk meldingsutveksling i Vestre Vikens helseområde⁴⁶. Dette for å få etablert arenaer for utveksling av informasjon mellom kommunene, fastleger og HF. Skal sikre at kommuner, helseforetak, fastleger og andre relevante virksomheter bruker elektronisk meldingsutveksling som primær samhandlingsform for utveksling av pasientinformasjon.

5.3 Krever kommunen tilbakebetaling dersom fakturaene har for høyt beløp?

Revisjonen har mottatt oversikt over og kopi av fakturaene og kreditnotaene vedrørende utskrivningsklare pasienter fra Vestre Viken HF. Den viser at det er sendt kreditnotaer for alle månedene unntatt for februar. Kommunen har etter dialog med sykehusene fått tilbakebetaling (kreditnotaer) på ca 400 000 kroner fra januar til september.

5.4 Revisjonens vurdering

Revisjonen mener kommunen har god oversikt over utbetalingene, fører aktiv og kritisk kontroll med grunnlaget for fakturaene, og at de krever tilbakebetalt ved uriktige utbetalinger.

Revisjonen ser at kommunens registrering av liggedøgn brukes som dokumentasjon ovenfor Vestre Viken HF, og at dette har bidratt vesentlig til å redusere antall døgn det skal betales for. Dette viser at arbeidet med registrering er viktig og bør fortsette. Det skal lages et felles elektronisk dokumentasjonssystem i 2016. Revisjonen mener at forskjellene i registreringene mellom sykehuset og kommunen i dag viser at det er viktig at kommunen bidrar til å sikre utformingen av dette systemet.

Kommunen fikk overført 13 millioner kroner i begynnelsen av året for å betale for utskrivningsklare pasienter. Kommunens samlede utbetaling for disse ble antakelig litt over 2 millioner kroner for 2012. Det er gjort investeringer og styrking av tjenesten på drøyt 7 millioner kroner for å kunne ta i mot utskrivningsklare pasienter. Vi får opplyst at kostnadene til tjenester til de utskrevne pasientene i en del tilfeller kan bli høyere enn sykehusenes pris på 4 000 per døgn. Dette tilsier at det ikke nødvendigvis bør være et mål å ikke ha enkelte liggedøgn på sykehuset.

---

⁴⁶ Overordnet samarbeidsutvalg møte 04.06.12 saksnummer 23/2012 *Oppfølging av Meldingsløftet i Vestre Viken helseområde.*

6. REVISJONENS KONKLUSJON OG ANBEFALING

Kontrollutvalget ville undersøke om kommunen har de nødvendige avtaler og rutiner på plass for å følge opp ansvaret man er pålagt for utskrivningsklare pasienter og om kommunen etterlever fastsatte rutiner.

6.1 Hovedfunn

- Kommunen har inngått alle lovpålagte avtaler innen gitte frister.
- Kommunen overholder nå sin del av samarbeidsavtalen, og tar i mot pasienter den dagen de er erklært utskrivningsklare.
- Varslingsrutinene fungerer tilfredsstillende og kommunen har god kontroll med utbetalingene for utskrivningsklare pasienter.
- Kommunen var ikke godt nok forberedt på reformen.
- Kommunens registrering knyttet til utskrivningsklare kan bli bedre.

Avtalene er inngått innen gitt frister

Revisjonen har gjennomgått samtlige lovpålagte avtaler og sett at disse er signert innen gitte frister.

Bærum overholder sin del av avtalen

Kommunens registrering av pasienter og betalingene for utskrivningsklare pasienter viser at kommunen nå i all hovedsak klarer å holde sin del av samarbeidsavtalen og tar i mot pasienter den dagen de er erklært utskrivningsklare. At det betales for noen få døgn i måneden, kan være gunstig både for pasientene og kommunen.

Varslingsrutinene fungerer og det er god kontroll med utbetalingene

Sen varsling eller manglende opplysninger om pasientene fra sykehuset synes ikke å være et problem. Kommunen fører kritisk kontroll med utbetalingene.

Kommunen var ikke godt nok forberedt på reformen

Samhandlingsreformen gjennomføres gradvis og flere deler skal innføres fremover.

Første del av Samhandlingsreformen ble satt i kraft 01.01.12. Kommunens registrering av pasienter ble så langt revisjonen kan se ikke startet opp før i februar. Dette registeret er vesentlig bl.a. for kommunens økonomiske kontroll på området. Mottaksplassene i kommunen ble først opprettet i april. Det virker sannsynlig at disse plassene kan forklare den sterke nedgangen i liggedøgn i april. De tre første månedene ble det betalt for 440 døgn mens det de tre neste ble betalt for 57.

Revisjonen mener disse to forholdene tyder på at kommunen kom for sent i gang med forberedelsene til denne delen av reformen.

Registreringen knyttet til utskrivningsklare kan bli bedre

Kommunens registrering av liggedøgn brukes som dokumentasjon ovenfor Vestre Viken HF og har vesentlig bidratt til å redusere antall døgn kommunen skal betale for. Dette viser viktigheten av dette arbeidet.

6.2 Anbefaling

Revisjonen foreslår at Kontrollutvalget vedtar følgende anbefaling til Rådmannen:

Rådmannen bør sikre at forberedelsene til de neste delene av reformen har nødvendig fremdrift.

KILDER

Avtale mellom Bærum kommune og Vestre Viken HF om henvisning, behandling og utskriving for pasienter med behov for somatiske helsetjenester (Tjenesteavtale).
FOR-2011-11-18-1115, *Forskrift om kommunal medfinansiering av spesialisthelsetjenesten og kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter*, HOD (Helse- og omsorgsdepartementet),
Går i minus på sykehusene, Kommunal rapport, 09.08.12, side 14.
Handlingsprogram 2013 - 2016 Rådmannens grunnlagsdokument, avgitt 10. oktober 2012.
<http://ansattportal.baerum.kommune.no/Mitt-tjenestested/Pleie-og-omsorg/Tenestesteder/Tildelingskontoret/Fagenheten/Fagenheten1/Fagomrader---oversikt/Mottaksplasser/>, publisert 06.06.12.
<http://ansattportal.baerum.kommune.no/Mitt-tjenestested/Pleie-og-omsorg/Samhandlingsreformen/Avtaler/>
Informasjonsbrev: *Iverksetting av samhandlingsreformen – informasjon om lovpålagte samarbeidsavtaler, ikrafttredelsestidspunkt og arbeid med en nasjonal veileder.*
<http://www.regjeringen.no/nn/dep/hod/Kampanjer/samhandling/om-samhandlingsreformen/samarbeidsavtaler-mellom-kommune-og-syke.html?id=650125>
Kommunestyret 29.02.12 sak 011/12 *Overordnet samarbeidsavtale mellom Bærum kommune og Vestre viken HF.*
Kommunestyret 29.09.10 sak 050/10 *Kommunehelsesamarbeidet vestre viken - informasjon og vurderinger av vedtatt samhandlingsreform.*
Kontrollutvalget møte 04.06.12 sak 026/12 *Forvaltningsrevisjoner – ny vurdering.*
Kontrollutvalget møte 20.08.12 sak 033/12 *Forslag om presisering av forvaltningsrevisjoner.*
Kontrollutvalget møte 20.08.12 sak 036/12 *Frister forvaltningsrevisjoner høsten 2012.*
Kvalitet i sykehjem, Ski kommune. Follo distriktsrevisjon forvaltningsrevisjonsrapport oktober 2012.
LOV-1992-09-25-107: *Lov om kommuner og fylkeskommuner* (Kommuneloven).
LOV-2011-06-24-30, *Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.* (helse- og omsorgstjenesteloven), HOD (Helse- og omsorgsdepartementet).
Nasjonal statistikk fra Helsedirektoratet Styringsdata for somatiske sykehusaktivitet
http://helsedirektoratet.no/finansiering/okonomiske-virkemidler-i-samhandlingsreformen/styringsdata-for-sykehusaktivitet/_layouts/xlviewer.aspx?id=/finansiering/okonomiske-virkemidler-i-samhandlingsreformen/styringsdata-for-sykehusaktivitet/Documents/nf-2010-1tertia2012-20121009-v1.xlsx&Source=http%3a//www.helsedirektoratet.no/finansiering/okonomiske-virkemidler-i-samhandlingsreformen/styringsdata-for-sykehusaktivitet/Documents/Forms/AllItems.aspx&DefaultItemOpen=1&DefaultItemOpen=1
Overordnet samarbeidsutvalg møte 04.06.12 saksnummer 23/2012 *Oppfølging av Meldingsløftet i Vestre Viken helseområde.*
Samarbeidsavtale mellom Bærum kommune og Vestre Viken HF, signert 31.01.12 og gyldig fra 01.02.12.
Samarbeidsavtale somatiske helsetjenester mellom kommunen og Vestre Viken HF, gyldig fra 01.01.12.
Sektorutvalg Bistand og omsorg møte 17.12.12 sak 088/12 *Erfaringene med samhandlingsreformen i 2012 og planer for arbeidet i 2013.*
Økonomihåndbok kapittel 2, pkt 5.2 Attestasjon og 5.4 Anvisning. Bærum kommune 15.06.11.

FIGUROVERSIKT

Figur 3-1 Hvor lang tid det tar etter innleggelse før sykehuset varsler kommunen.	4
Figur 4-1 Kommunens tall for utvikling i antall liggedøgn utskrivningsklare i 2012.....	8
Figur 5-1 Antall liggedøgn per mnd etter kommunens registrering, sykehusets registrering og etter møte.....	11

**RÅDMANNENS HØRINGSSVAR
NOTAT**

Dato: **24.01.2013**
Arkivkode: **N-232**
J.postID: **13/12912**
Arkivsaksnr: **12/23254**

Til:

Morten Mjølunes

Fra:

Nitika Dhall

Kopi til:

Bente Molvær Nesseth
Bovild Tjønn

Vedrørende: **Høring forvaltningsrevisjon om utskrivningsklare pasienter**

Det vises til brev av 2.1.2013, hvor det bes om rådmannens høringssvar.

Rapporten viser at kommunen har inngått nødvendige avtaler og utarbeidet tilfredsstillende rutiner for å følge opp ansvaret knyttet til utskrivningsklare pasienter.

Revisjonen anbefaler *at rådmannen bør sikre at forberedelsene til de neste delene av reformen har nødvendig fremdrift. Samhandlingsreformen gir store konsekvenser for koordinering av helsetilbud og kommunens rolle for folkehelsearbeidet. Rådmannen er enig i at det er svært viktig at kommunen er godt forberedt i de ulike fasene. For å sikre god oversikt og framdrift i arbeidet ble det ansatt egen samhandlingskoordinator fra januar 2012. I november 2012 ble sak 088/12 fremmet for sektorutvalget (BIOM), det ble redegjort for erfaringer fra 2012 og planer for det videre arbeidet. Rådmannen vil fortsette å rapportere halvårlig om status og utvikling i dette arbeidet til sektorutvalget.*

Med hilsen

Hans Kristian Lingsom
rådmannen

REVISJONENS BEMERKNINGER

Rådmannens høringssvar inneholder ikke momenter som gjør det nødvendig med bemerkninger fra revisjonen.